

An Ciste Carbóin

Tuarascáil Bhliantúil

2019

Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta
National Treasury Management Agency

28 Bealtaine 2020

An tUasal Richard Bruton TD,
Oifig an Aire,
An Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil,
29-31 Bóthar Adelaide,
Báile Átha Cliath 2,
D02 X285.

A Aire, a Chara,

I gceangal leis seo gheobhaidh tú Tuarascáil agus Cuntais an Chiste Carbóin don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2019.

Mise le meas

Maeve Carton
Cathaoirleach

 Duga an Státhchiste, Cé an Phoirt Thuaidh, Baile Átha Cliath 1, D01 A9T8, Éire
Treasury Dock, North Wall Quay, Dublin 1, D01 A9T8, Ireland

 +353 1 238 4000
 www.ntma.ie

 +353 1 238 4890
 info@ntma.ie

 @NTMA_IE

Clár na nÁbhar

Achoimre	2
Cúlra	3
Astaíochtaí Gás Ceaptha Teasa a thomhas	4
Ceannacháin carbóin gcloífaí leis an Chéad Tréimhse Geallantais Phrótacal Kyoto (2008-2012)	4
Oibleagáid na hÉireann faoi Chinneadh an AE maidir le Comhroinnt Díchill go 2020	5
Dul chun cinn na hEorpa maidir lena spriocanna astaíochtaí iomlána a chomhlíonadh	6
Dul chun cinn na hÉireann maidir lena spriocanna astaíochtaí a chomhlíonadh	6
Ceannacháin agus aonaid 2019 a fuarthas ó chistí iltaobhacha	7
Ráitis Airgeadais	8

Achoimre

Cruthaíodh an Ciste Carbóin le Rialtas creidmheasanna carbóin agus aon acmhainní eile le dualgais a shealbhú. Cruthaíodh an Ciste Carbóin le Creidmheasa Carbóin agus aon sócmhainní eile a shealbhú le dualgais idirnáisiúnta Éireann i dtaca leis an t-athrú aeráide a chomhlíonadh.

Le go gcuideofaí le hÉirinn a hoibleagaidí faoin gcéad tréimhse gealltanais de Phrótacal Kyoto (2008-2012), cheannaigh Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (GBCN) 5,255,000 aonad carbóin le linn 2008 agus 2009. Fuarthas aonaid eile ó chistí ilthaobhacha ar infheistigh Éire iontu. Tar éis aistarraingt dheiridh aonaid le aghaidh chomhlíonadh faoin chéad tréimhse gealltanais de Phrótacal Kyoto i 2015, ní raibh gá le na haonaid a cheannaigh GBCN agus ní raibh gá le cuid de na haonaid ó chistí ilthaobhacha i dtaca le chomhlíonadh agus tugadh ar aghaidh iad le spriocanna na hÉireann faoin Chomhroinnt Díchill (ESD) 2020 a bhaint amach.

Léirigh meastacháin an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil in astaíochtaí gás ceaptha teasa go mbeidh bearnaí ag Éirinn i gcomhlíonadh i dtaca lena spriocanna faoin ESD do 2020. Mar thoradh, i Samhain 2019, d'iarr an tAire Cumarsáide, gníomhú ar son na hAeráide agus Comhshaoil ar GBCN an clár ceannacht aonaid carbóin a athghníomhú le cúnaimh le hÉirinn a hoibleagaidí a chomhlíonadh.

I mí na Nollag 2019, cuireadh ceannachán aonad carbóin i gcrích, inár cheannaigh an GBCN 400,576 Aonad Laghdú Astaíochtaí Deimhnithe (CER)¹. Seo an chéad idirbheart sa chiste ó 2009. Chomh maith leis na CERanna ceannaithe don chéad tréimhse gealltanais and na haonaid ceannaithe i 2019, fuair an ciste, le blianta beaga anuas, aonaid carbóin breise ó infheistíocht na hÉireann i gcistí ilthaobhacha. Is 6,045,431 an líon aonad carbóin sa chiste ag críochnú 2019.

Sonraítear in alt 6 den Acht um an gCiste Carbóin 2007:

“A luaithe is féidir, ach tráth nach déanaí ná 6 mhí tar éis dheireadh gach bliana airgeadais de chuid na Gníomhaireachta, tabharfaidh an Ghníomhaireacht tuarascáil don Aire faoina gníomhaíochtaí i ndáil le comhlíonadh na bhfeidhmeanna atá tarmligthe di faoin Acht seo le linn na bliana lena mbaineann agus cuirfidh an tAire faoi deara cóipeanna den tuarascáil a leagan faoi bhráid gach Tí den Oireachtas.”

Is í seo an tríú tuarascáil déag don Roinn Cumarsáide, Gníomhú ar son na hAeráide agus Comhshaoil faoin Acht um an gCiste Carbóin, agus cumhdaítear an bhliain dar críochnú an 31 Nollaig 2019 inti.

1 Leagann an Mheicníocht Ghlanfhorbraíochta (CDM), gur meicníocht cúitímh carbóin é a tugadh isteach i bPrótacal Kyoto, síos do chruthú Aonaid Laghdú Astaíochtaí Deimhnithe. Le teacht ar níos mó eolais agus sonraí faoi na cineálacha difriúla aonaid carbóin agus an Mheicníocht Ghlanfhorbraíochta féach ar: [“Tuarascáil Ciste Carbóin 2007”](https://www.ntma.ie/publications/carbon-fund-annual-report-2007) <https://www.ntma.ie/publications/carbon-fund-annual-report-2007>; agus [“Achievements of the CDM: Harnessing Incentive for Climate Action 2001-2018”](https://unfccc.int/sites/default/files/resource/UNFCCC_CDM_report_2018.pdf) https://unfccc.int/sites/default/files/resource/UNFCCC_CDM_report_2018.pdf

Cúlra

Bunaíodh an Ciste Carbóin faoin Acht um an gCiste Carbóin 2007 chun Aonaid Kyoto agus ionstraimí agus sócmhainní ar bith eile dá leithéid a cheannach thar ceann an Stáit chun oibleagáidí idirnáisiúnta um athrú aeráide faoi Chreat-Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe 1992 maidir leis an Athrú Aeráide, faoi Phrótacal Kyoto 1997 leis an gCoinbhinsiún sin agus faoi chomhaontaithe sa todhchaí nach mór don Stát a chomhlíonadh. Bhí sé beartaithe go bhforlínfadh na haonaid a ceannaíodh sa chiste gníomhaíocht maolaithe intíre.

Rinneadh bainistíocht an Chiste a tharmligean chuig Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (GBCN). Ainmníodh GBCN mar an ngníomhaí ceannaigh chomh maith chun na creidmheasanna riachtanacha a cheannach. Déantar tagairt do chreidmheasanna carbóin sa reachtaíocht mar Aonaid Kyoto.

Leanann GBCN ag bainistiú an chiste agus ag ceannach aonad mar a threoraítear le hoibleagáidí na hÉireann faoi chinneadh maidir le Comhroinnt Díchill an AE.

Ráiteas maidir le Freagrachtaí na Gníomhaireachta

Ceanglaítear ar Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (an “Gníomhaireacht”) leis an Acht um an gCiste Carbóin 2007 (arna leasú) (an “tAcht”) ráitis airgeadais a ullmhú i dtaca le hoibríochtaí an Chiste Carbóin do gach bliain airgeadais.

Agus na ráitis sin á n-ullmhú, déanann an Gníomhaireacht:

- beartais chuntasáochta chuí a roghnú agus iad a cur i bhfeidhm ar bhonn comhsheasmhach;
- breithiúnais agus meastacháin atá réasúnta agus stuama;

- na ráitis airgeadais a ullmhú ar bhonn an ghnóthais leantaigh mura bhfuil sé míchuí é sin a dhéanamh;
- imeacht ábhartha ar bith ó na caighdeáin chuntasáochta is infheidhme a nochtadh agus a mhíniú.

Tá an Gníomhaireacht freagrach as na cuntais go léir is cuí agus is gnách i dtaca le feidhmíocht a feidhmeanna a tarmligeadh chuici nó a tugadh di a choinneáil i cibé foirm atá forordaithe faoi Alt 5 den Acht. Soláthróidh an Gníomhaireacht, nuair a iarrfar uirthi amhlaidh a dhéanamh i gcomhréir leis an Acht, ráitis airgeadais dá leithéid agus cibé faisnéis maidir leis na ráitis airgeadais sin mar a cheanglaítear faoin reachtaíocht.

Tá an Gníomhaireacht freagrach chomh maith as na sócmhainní atá faoina rialú agus dá réir sin as bearta réasúnta a dhéanamh chun calaois agus neamhrialtachtaí eile a chosc agus a bhrath.

Achoimre (ar lean)

Astaíochtaí Gás Ceaptha Teasa a thomhas

Is é Dé-ocsaíd Charbóin (CO₂) an gás ceaptha teasa is coitianta agus úsáidtear tona CO₂ mar an aonad coitianta tomhais. Dá bhrí sin tá gach Aonad Carbóin coibhéiseach le tona CO₂. Déantar GCTanna eile a thomhas mar choibhéisí dí-ocsaíde carbóin (CO₂e) i gcomhthéacs a bPoitéinsil Téimh Dhomhanda (GWP) thar thréimhse 100 bliain. De réir sainmhínithe, tá GWP 1 ag CO₂. Féach tábla 1 chun tuilleadh eolais a fháil.

Tábla 1

	GWP-100
Dí-ocsaíd charbóin (CO ₂)	1
Meatán (CH ₄)	21
Ocsaíd Nítriúil (N ₂ Oanna)	310
Hidreafluaracarbóin (HFCanna)	150 – 11,700
Sárfhluaracarbóin (PFCanna)	6,500 – 9,200
Sulfar Heicseafluairíd (SF ₆)	23,900

Ceannacháin carbóin gcloífaí leis an Chéad Tréimhse Geallantais Phrótagal Kyoto (2008- 2012)

Bhí líon infheistíochtaí i gceist le haonaid carbóin a sholáthar i straitéis na hÉireann le riachtanais laghdú astaíochtaí carbóin Phrótagal Kyoto a bhaint amach. Idir 2006 agus 2007, chuir Rialtas na hÉireann infheistíochtaí i dtrí chiste ilthaobhach i bhfeidhm.

Is iad seo:

- An Ciste Ithaobhach um Chreidhmeasanna Carbóin (MCCF)² arna bhunú ag an mBanc Eorpach Athfhoirgníochta agus Forbartha;
- An Ciste Carbóin don Eoraip an Bhanc Domhanda (CFE)³;
- An Ciste Bithcharbóin an Bhanc Domhanda.

Bhí na hinfeistíochtaí seo ann roimh an Chiste Carbóin agus deánann an Roinn Cumarsáide, Gníomhú ar son na hAeráide agus Comhshaoil iad a bhainistiú go díreach. Ach coinnítear na haonaid a fhaightear ó na hinfeistíochtaí seo sa Chiste Carbóin. Tugadh suas na haonaid a fuarthas⁴ ó infheistíochtaí i gcistí ilthaobhacha nuair tharla an t-idirbheart deirneach ón chéad tréimhse gealltanais i 2015 agus tugadh chun tosaigh chuig an chéad tréimhse eile iad siúd nár tugadh suas.

Ina theannta sin, mar a thug an Rialtas sainordú, cheannaigh an GBCN 5,255,000 aonad carbóin le linn 2008 agus 2009. Tar éis an titim i ngníomhaíocht eacnamaíoch le linn na gearrchéime eacnamaíche i 2008 agus an laghdú in astaíochtaí carbóin de bharr gur chuir an Roinn Comhshaoil, Pobal agus Rialtais Áitiúil an clár ceannacháin ar fionraí i 2009⁵. Tugadh na creideamheasanna nár húsáidiú, iad sin ceannaithe ag GBCN, ar aghaidh leis an rún go n-úsáidí iad maidir le gealltanais na hÉireann sa tréimhse reatha (2013-2020) faoin ESD atá mar pháirt de Phacáiste Comhtháite um Fhuinneamh agus um Athrú Aeráide 2020 an AE⁶.

2 Tá an Banc Eorpach Infheistíochta i bpáirtíocht le EBAF leis an CICC a bhainistiú; tá comhaontú na hÉireann le EBAF amháin. Tá an ciste seo dúnta anois.

3 Dúnadh an Ciste Carbóin don Eoraip go foirmiúil in mí Aibreáin 2018.

4 Bá iad ERU, AAU and tCERanna na haonaid Carbóin a furthas ó na cistí seo. Le níos mó eolais agus sonraí a fháil faoi na cineálacha difriúla aonaid carbóin féach ar: "Tuarascáil Ciste Carbóin 2007"

<https://www.ntma.ie/publications/carbon-fund-annual-report-2007>

5 Aistríodh feidhmeanna an Aire Airgeadais faoin Acht um an gCiste Carbóin 2007 chuig an Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe ar 29 Iúil 2011. Rinneadh feidhmeanna an Aire Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil faoi Acht um an gCiste Carbóin 2007 a aistriú chuig an Aire Cumarsáide, Gníomhú Aeráide agus Comhshaoil ar 22 Iúil 2016.

6 Le haghaidh níos mó eolais faoin tréimhse gealltanais roimh seo féach ar:

Caibidil 9, Tuarascáil ar Chuntais na Seirbhísí Poiblí 2018. Idirbhearta airgeadais a bhaineann le gás ceaptha teasa. Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste. <https://www.audit.gov.ie/ga/Aimsigh%20tuarasc%C3%A1il/Foilseach%C3%A1in/2019/Caibidil%209%20-%20Idirbhearta%20airgeadais%20a%20bhaineann%20le%20g%C3%A1s%20ceaptha%20teasa.pdf>

Oibleagáid na hÉireann faoi Chinneadh an AE maidir le Comhroinnt Díchill go 2020

Cuireann an Pacáiste Comhtháite um Fhuinneamh agus um Athrú Aeráide 2020 roimhe cinntiú go gcomhlíonann an AE a spriocanna aeráide agus fuinnimh tríd reachtaíocht ceangailteach; laghdú 20% in astaíochtaí gáis ceaptha teasa (ó léibhéil 1990) agus sciar 20% de fhuinnimh ó fhoinsí in-athnuaite. Tá dhá eochairpháirt den Phacáiste Comhtháite um Fhuinneamh agus um Athrú Aeráide le cinntiú go gcomhlíonfaidh an AE na spriocanna sin:

A. Córas AE i ndáil le Trádáil Astaíochtaí (EU ETS)

Tá na hastaíochtaí tionscail cumhdaithe faoi scéim “teorannaithe agus trádála” astaíochtaí na hEorpa do mhórhruaillitheoirí – EU ETS. Faoin gcóras, rialáítear 45% d’astaíochtaí GCT an AE in earnálacha lena n-áirítear na tionscail tráchtála, eitlíochta, táirgeadh alúmanaim asgu eastóscaha agus diancheimiceáin⁷. Tugtar spriocanna astaíochtaí agus lamháitais dhíreacha do na comhlachtaí lena mbainistiú iad féin. Ghlac os cionn 100 gléasra Éireannach páirt sa scéim.

B. Cinneadh maidir le Comhroinnt Díchill (CCD)⁸/ Spriocanna náisiúnta um laghdú astaíochtaí

Bhunaigh an Cinneadh maidir le Comhroinnt Díchill 406/2009/EC spriocanna astaíochtaí gáis ceaptha teasa 2020 do Bhaill Stáit an AE, Éire san áireamh. Is do earnálacha nach bhfuil san EU ETS, amháil iompair (seachas eitlíocht), tithíocht, talmhaíocht agus dramhaíl, na spriocanna.

Is é sprioc na hÉireann laghdú 20% a dhéanamh ar astaíochtaí na n-earnálacha nach bhfuil sa Chóras i ndáil le Trádáil Astaíochtaí (neamh-ETS) i gcomparáid le leibhéil 2005, agus tá spriocanna bliantúla ceangailteacha leagtha amach do gach bliain thar an tréimhse 2013-2020. Tá seo i gcomparáid le meánlaghdú 10% an AE. Is í sprioc na hÉireann, chomh

maith leis an Danmhairg agus Lucsamburg, an sprioc laghdaithe 2020 is éilithí leithdháilithe ar Bhaill Stáit an AE faoin CCD.

Déantar cur síos i dTábla 2 ar na híos-spriocanna le haghaidh gach tíre.

Tábla 2

Teorainneacha astaíochtaí GCT na mBallstát in 2020 i gcomparáid le leibhéil astaíochtaí GCT 2005	
An Danmhairg	-20%
Éire	-20%
Lucsamburg	-20%
An tSualainn	-17%
An Ísiltír	-16%
An Ostair	-16%
An Fhionlainn	-16%
An Ríocht Aontaithe	-16%
An Bheilg	-15%
An Ghearmáin	-14%
An Fhrainc	-14%
An Iodáil	-13%
An Spáinn	-10%
An Chipir	-5%
An Ghréig	-4%
An Phortaingéil	1%
An tSlóivéin	4%
Málta	5%
Poblacht na Seice	9%
An Ungáir	10%
An Eastóin	11%
An Slóvaic	13%
An Pholainn	14%
An Liotuáin	15%
An Laitvia	17%
An Rómáin	19%
An Bhulgáir	20%

7 Suíomh idirlíon Scéim an AE maidir le Trádáil Astaíochtaí (ETS) an Choimisiún Eorpaigh: https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en

8 Comhroinnt Díchill: Spriocanna astaíochtaí Bail Stáit, suíomh idirlíon an Choimisiún Eorpaigh https://ec.europa.eu/clima/policies/effort_en

Dul chun cinn na hEorpa agus na hÉireann maidir le spriocanna astaíochtaí a chomhlíonadh

Dul chun cinn na hEorpa maidir lena spriocanna astaíochtaí a chomhlíonadh

Tá ag éirigh leis an Aontas Eorpaigh a spriocanna ghinearálta do 2020 a bhaint amach. De réir na gCoimisiúin Eorpach agus de réir na Gníomhaireachta Eorpaí Comhshaoil ('EEA') laghdaigh astaíochtaí gás ceaptha teasa de 23% idir 1998 agus 2018 agus d'fhás an eacnamaíocht de 61%⁹ Mar sin de is féidir bheith ag súil go réasúnta go bhainfear amach sprioc 2020 de laghdú 20% de astaíochtaí gás ceaptha teasa¹⁰.

Dul chun cinn na hÉireann maidir lena spriocanna astaíochtaí a chomhlíonadh

Cuirtear síos i réamh-mheastachán is déanaí na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil, a foilsíodh i mí Meitheamh 2019, ar dhul chun cinn na hÉireann i dtreo a spriocanna astaíochtaí leagtha amach faoi Cinneadh maidir le Comhroinnt Díchill an AE a bhaint amach. Tá sé mar sprioc ag Éireann laghdú 20% a dhéanamh ar astaíochtaí Chóras i ndáil le Trádáil Astaíochtaí (neamh-ETS) ó leibhéal 2005.

Le linn na tréimhse ó 2013 go 2015 bhí astaíochtaí gás ceaptha teasa faoi spriocanna na Comhroinnt Díchill. Ach fuair an Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil gur sháraigh Éire a teorainneacha

ceangailteacha bliantúla ar feadh trí bliana as a chéile ó 2016 go 2018. I 2018, léiríonn meastachán sealadacha barraíocht de 5.2 milliún tona decoibhéis dé-ocsaíde carbóin (Mt CO₂ eq)¹¹.

I mí Mheitheamh 2019, mheas an GCC go raibh astaíochtaí neamh-ETS idir 5% agus 6% faoi leibhéal 2005 ag 2020.¹² Ach táthar ag súil go ndéanfar leasú ar an mheastachán seo mar gheall ar athruithe suntasacha atáthar ag dúil le hídiú breosla agus tionchar eacnamaíúil briseadh amach Covid 19. Is iad 38.7 agus 37.7 Mt de choibhéis dé-ocsaíde¹³ carbóin na spriocanna astaíochtaí do 2019 agus 2020.

Tábla 4 Spriocanna astaíochtaí gás ceaptha teasa na hÉireann 2019-2020

Spriocanna 2019 go 2020 (Mt CO ₂ eq)	2019	2020
Spriocanna Comhroinnt Díchill	38.7	37.7

Tiocfaidh deireadh le hoibligeáidí an Stáit i dtaca le Comhroinnt Díchill an AE i 2020, ag an bpointe sin leanfaidh an Rialúchán Comhroinnt Díchill é. Leagann an rialúchán, ar glacadh leis i mí na Bealtaine 2018, amach spriocanna astaíochtaí gás ceaptha teasa bliantúla ceangailteacha do Bhaill Stáit don tréimhse 2021-2030, na blianta sin san áireamh.

Tábla 3 Spriocanna agus astaíochtaí gás ceaptha teasa na hÉireann 2013-2018

Astaíochtaí agus Spriocanna (Mt CO ₂ eq)	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Astaíochtaí neamh-ETS lomlán	42.2	41.7	43.0	43.8	43.8	45.0
Spriocanna Cinneadh maidir le Comhroinnt	46.9	45.8	44.6	43.5	40.9	39.8
Fad go Sprioc	-4.7	-4.1	-1.6	0.3	2.9	5.2

Nóta: Tá athbhreithniú déanta ar shonraí 2013 go 2017, agus comhlíonadh aontaithe, ag an gCoimisiún Eorpach. Is réamh-mheastachán 2018. Foinse: Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil

9 The European Green Deal. Leathanach 4

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf

10 Tuairisc LEE. Trends and projections in Europe 2019, Tracking progress towards Europe's climate and energy targets

<https://www.eea.europa.eu/themes/climate/trends-and-projections-in-europe/trends-and-projections-in-europe-2016/international-climate-commitments-in-europe#tab-related-publications>

11 Ireland's Greenhouse Gas Emissions Projections 2018-2040

<https://www.epa.ie/pubs/reports/air/airemissions/ghgprojections2018-2040/>

12 Ireland's Greenhouse Gas Emissions Projections 2018-2040

<https://www.epa.ie/pubs/reports/air/airemissions/ghgprojections2018-2040/>

13 EPA Current Situation.

<https://www.epa.ie/ghg/currentsituation/>

Ceannacháin agus aonaid faighte ó chistí ilthaobhacha 2019

Ag deireadh 2019, ní raibh aon ghealltanais breise le híoc leis an trí chiste ilthaobhach. Dúnadh an MCCF agus an CFE. Ach leanann an Ciste Carbóin ag fáil aonad ó Chiste Bithcharbóin an Bhanc Domhanda. I 2019, fuarthas 138,383 aonaid sealadacha Laghdú Astaíochtaí Deimhnithe (tCERanna) i gcomparáid le 176,508 tCERanna i 2018.

Mar gur leag réamháisnéis na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil i 2019 amach nach mbainfeadh Éirinn amach sprioc an ESD de laghdú 20% in astaíochtaí gás ceaptha teasa roimh dheireadh 2020, d'iarr an tAire Cumarsáide, Gníomhú ar son na hAeráide agus Comhshaoil ar GBCN (faoi Alt 2(5) den Acht um an gCiste Carbóin) an clár ceannacht aonaid carbóin a athghníomhú le go gceannófaí níos mó aonad ná mar a bhí i seilbh cheana féin.

I mí na Nollag 2019, rinneadh ceannachán aonaid sealadacha Laghdú Astaíochtaí Deimhnithe (tCERanna) inár cheannaigh GBCN 400,576 aonaid ag 25 cent an taonad. Seo an chéad idirbheart sa chiste ó bhí 2009 ann. Tar éis an cheannacháin ba é 6,045,431 an líon creidmheasanna carbóin a bhí sa chiste ag críoch 2019 i gcomparáid le 5,506,472 ag críoch 2018. Tá tCERanna a fuarthas ón Chiste Bithcharbóin i 2019 san áireamh.

Don bhliain dar chríoch an 31 Nollaig 2019

Ráiteas maidir le Rialú Inmheánach	10
Tuarascáil an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste	13
Ráiteas maidir leis an Staid Airgeadais	15
Cuntas an Chiste	16
Nótaí leis na Ráitis Airgeadais	17

Tuarascáil agus Cuntais

an Chiste Carbóin

Ráiteas maidir le Rialú Inmheánach

Is í Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (an “Ghníomhaireacht”) bainisteoir an Chiste Carbón (the “an Ciste”). Tá sonraí thíos faoi chóras um rialú inmheánach airgeadais na Gníomhaireachta.

Raon feidhme Freagrachta

Thar ceann Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (an “Ghníomhaireacht”) aithnímid freagracht na Gníomhaireachta as a chinntiú go gcoimeádtar agus go bhfeidhmítear córas éifeachtach rialaithe inmheánaigh. Áiríonn an fhreagracht seo ceanglais an Chóid Chleachtas um Rialachas Comhlachtaí Stáit (2016) san áireamh.

Cuspóir an Chórais Rialaithe Inmheánaigh

Tá an córas rialaithe inmheánaigh ceaptha chun riosca a bhainistiú go leibhéal inghlactha seachas é a dhíchur. Dá bhrí sin, ní féidir leis an gcóras ach dearbhú réasúnta agus gan dearbhú iomlán a sholáthar go bhfuil sócmhainní cosanta, idirbhearta údaráithe agus taifeadta i gceart agus go gcuirtear cosc ar earráidí nó neamhrialtachtaí ábhartha nó go mbraitear iad ar bhealach tráthúil.

Tá an córas rialaithe inmheánaigh, a thagann le treoir a d’eisigh an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe, curtha i bhfeidhm ag an nGníomhaireacht don bhliain dar críoch 31 Nollaig 2019 agus suas go dtí dáta fhaomhadh na ráiteas airgeadais.

Cumas Riosca a Láimhseáil

Tá creat bainistíochta riosca agus rialachais foirmeálta in áit ag an Gníomhaireacht, deartha le tacú le bainistíocht onghníomhach riosca. Leagann Beartas agus Creat Bainistíochta Riosca agus Creat Inghlacthachta Riosca na Gníomhaireachta le chéile amach a próisis inghlacthachta riosca agus bainistíochta riosca agus sonraíonn siad ról agus freagrachtaí na foirne i dtaca le riosca. Tá maoirseacht agus cuntasacht deiridh ag an Gníomhaireacht i dtaca le bainistíocht riosca agus cuireann sí treoir ar fáil tríd an Bheartas agus Creat Bainistíochta Riosca agus tríd an Chreat Inghlacthachta Riosca a fhaomhadh. Ina dhiaidh sin, deimhníonn an Gníomhaireacht í féin ar bhonn leanúnach go bhfuil bainistíocht

fheidhmeannach ag freagair mar is cuí do rioscaí agus go bhfuil cuidiú á thabairt di ag an Choiste Iniúchta agus Riosca (ARC), a dhéanann monatóireacht ar chloí le rialachas agus inghlacthacht riosca agus a chinntíonn go ndéantar rioscaí a shainaithint, a mheas, a bhainistiú agus a thuairisciú.

I 2019, tá trí chomhalta den Gníomhaireacht ar an ARC, le saineolas airgeadais agus iniúchta, is duine acu an Chathaoirleach. Tháinig an ARC le chéile seacht n-uaire i 2019.

Déanann an CBRF maoirsiú ar fhorfheidhmiú fhonn riosca foriomlán na Gníomhaireachta agus ar lucht ardbhainistíochta agus iad ag bunú córais lena chinntiú go ndéantar rioscaí fiontair a shainaithint, a thomhas, a mhonatóiriú, a rialú agus a thuairisciú go héifeachtach.

Foilsíodh agus cuireadh an Beartas agus Creat Bainistíochta Riosca agus Creat Inghlacthachta Riosca na Gníomhaireachta, a nuashonraíodh i 2019, in iúl do gach bhall foirne atá le cloí le na riachtanais ann. Thacaigh clár oiliúna riosca agus feasachta le daingniú bainistíochta riosca le linn na tréimhse tuairiscithe.

Creat Riosca agus Rialaithe

Solathraíonn an Beartas agus Creat Bainistíochta Riosca na Gníomhaireachta, tacaithe ag an Chreat Inghlacthachta Riosca, na polasaithe agus próisis le gur féidir príomhrioscaí a shainaithint, a thomhas, a mhonatóiriú, a rialú agus atá tacaithe ag sraith polasaithe bainistíochta riosca.

Coinníonn gach aonad gnó aonaoir agus gníomhaíochtaí gnó cláir riosca ina dhéantar a bpríomhrioscaí agus rialúcháin a thaifead agus freagracht as oibríocht na rialúcháin a tugadh. Déanann gach gnó faoi seach athbhreithniú ar na cláir seo dhá uair sa bhliain agus dearbhaíonn úinéirí na rialúcháin na gníomhaíochtaí gnó agus rialúcháin atá leagtha amach iontua. Rinne na coistí riosca cuí athbhreithniú ar na cláir riosca le linn na tréimhse tuairiscithe.

Rinne an ARC dhá athbhreithniú ar phríomhrioscaí na Gníomhaireachta le linn na tréimhse tuairiscithe, bunaithe ar chleachtaí measúnaithe ón mbarr anuas a chuir an ERMIC i gcrích.

Tá timpeallacht rialaithe bunaithe ag an Gníomhaireacht, lena bhfuil seo a leanas mar pháirt de:

- Tairmligeann Príomhfheidhmeannach na Gníomhaireachta freagrachtaí údaráis agus airgeadais do bhainistíocht agus fhoireann na Gníomhaireachta tríd úsáid údaráis tairmligthe a thugann sainmhíniú ar a bhfreagrachtaí údaráis agus airgeadais le gníomhú thar ceann na Gníomhaireachta.
- Tá polasaithe agus nósanna imeachta forbartha aici i dtaca le bainistiú príomhghnéithe a gníomhaíochtaí. Athbhreithníonn úinéirí na ngnóthaí seo na polasaithe agus nósanna imeachta agus nuashonraítear iad le hailíniú le nósanna imeachta gnó.
- Tá córais airgeadais cuí agus córais bainistíochta buiséid, a chuimsíonn rialúcháin cuntais iníochta chomh maith le gnáthtuairisciú ar chostais na Gníomhaireachta agus ar mhonatóireacht ar chostais i gcoinne buiséid chuig an Fhoireann Bhainistíochta Fheidhmiúcháin.
- Tá creat tuairiscithe airgeadais bunaithe aici le tacú lena hoibligeáidí tuairiscithe seachtracha agus reachtúla i dtaca lena gnóithe.
- Tá córais bunaithe, nósanna imeachta agus rialúcháin ar fáil lena sócmhainní gnó ag cuimsiú sócmhainní réadmhaoine, trealamh agus feithicle a bhainistiú agus a chosaint
- Glacann sí céimeanna réasúnta uilig a mheastar bheith cuí le heolas agus coráis lena n-áirítear rúndacht, sláine agus barántúlacht an eolais stóráilte ar choráis na Gníomhaireachta a chosaint agus riosca rochtain gan údarú ar eolas ó fhoinsí inmheánacha agus seachtracha a íoslaghdú. Baintear an chosaint seo amach tríd cur i bhfeidhm caighdeáin, polasaithe agus rialúcháin aitheanta.
- Tá Creat um Chibearchosaint bunaithe aici le sainaitheint, tomhas agus bainistiú na rioscaí cibear ar a bhféadfaí an Gníomhaireacht bheith

neamhchosanta a éascú. Tá Oiliúint Feasachta Gnáthfhoirne ar chibear-rioscaí curtha in áit do ghach ball foirne na Gníomhaireachta.

- Tá creat leanúnach ghnó aici le hiarracht a dhéanamh cinntiú gur féidir leis an Gníomhaireacht cnámha scéil trioblóidigh a bhainistiú, áitreach teagmhais a sholáthar, príomhchórais a aisghabhadh, agus gnáthoibríochtaí gnó a thosacht arís go pras.

Monatóireacht agus Athbhreithniú leanúnach

Tá próisis bunaithe ag an Gníomhaireacht do mhonatóireacht agus athbhreithniú leanúnach ar eifeachtacht na rialúcháin atá curtha i bhfeidhm tríd a múnla trí-líne-chosanta, ina n-áirítear:

- Is leis an chéad líne, a chuimsíonn aonaid ghnó agus feidhmeanna corparáideacha na Gníomhaireachta, úinéireacht na rioscaí a bhaineann le ghníomhaíochtaí gnó agus atá freagrach go príomha as rioscaí a bhainistiú ar bhonn laethúil. Áiríonn seo cur i bhfeidhm agus monatóireacht ar chloí le polasaithe bainistíochta riosca agus fonn riosca na Gníomhaireachta, féinmheasúnaithe riosca agus rialúcháin a dhéanamh, imeachtaí oibríochtúla a bhainistiú agus freagraí cearta a chur i bhfeidhm. Cuireann siad tuairisc ar fáil do Choistí Rialachas Riosca ar a rioscaí agus rialúcháin agus imeachtaí oibríochtúla.
- Cuimsíonn an dara líne feidhmeanna Riosca agus Rialúcháin na Gníomhaireachta agus tá sé neamhspléach ó bhainistíocht agus oibríochtaí na céad líne. Déanann an feidhm Riosca monatóireacht ar cloí le polasaithe bainistíochta riosca ar fud na Gníomhaireachta, ag cur athbhreithniú neamhspléach agus dúshlán don chéad líne ar fáil, agus soláthraíonn sé tuairiscí riosca agus eolas do na coistí rialúcháin riosca éagsúla. Cuireann na hOifigigh Fheidhm Comhlíontachta agus Cosanta Sonraí feasacht chun cinn tríd oiliúint, cóid iompair agus polasaithe ábhartha. Soláthraíonn siad tacaíocht, comhairle agus dúshlán neamhspléach don bhainistíocht líne thosaigh agus cuireann siad tuairiscí rialta isteach chuig an CBRF agus an ARC.

Ráiteas maidir le Rialú Inmheánach (ar lean)

- Is Iniúchadh Inmheánach an tríú líne cosanta, a chuireann deimhniú neamhspleách rioscabhunaithe ar fáil do phríomhpháirtithe leasmhara maidir le stóinseacht chóras bainistíochta riosca na Gníomhaireachta, maidir lena rialachas, bainistiú riosca ghinerálta agus maidir le dearadh agus éifeachtacht oibríochtúil thimpeallacht an rialaithe inmheánaigh faoi chlár oibre pleanáilte ceadaithe ag an ARC. Cuireann an t-iniúcháir inmheánach tuairisiciú rialta ar fáil don ARC ar stádas na timpeallachta rialaithe inmheánaigh i gcomhtheacs athbheithithe déanta agus stádas ceisteanna iniúchta inmheánacha roimhe.

Soláthar

Tá Beartas Soláthair bunaithe ag Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (arna fhoilsiú ar a láithreán gréasáin) agus Nós Imeachta Soláthair. Tagann cleachtais soláthair Gníomhaireacht Bhainistíochta an Chisteáin Náisiúnta leis na doiciméid thuasluaite. Tá plan soláthair chorpáraidigh ar bun agus á chur chun feidhme, atá bunaithe ar an teimpléid a foilsíodh i gCreatdoiciméad Beartaisna hOifige um Sholáthar Rialtais. Déantar an plan soláthair chorpáraidigh a nuashonrú gach bliain.

Tá Beartas Soláthair agus Nós Imeachta Soláthair na Gníomhaireacht faoi athbheithniú ar bhonn leanúnach.

Athbheithniú Bliantiúil ar Éifeachtacht

Deimhnímid go bhfuil nósanna imeachta i bhfeidhm ag Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta chun monatóireacht a dhéanamh ar éifeachtacht a nósanna imeachta bainistíochta riosca agus rialaithe. Tá monatóireacht agus athbheithniú Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta ar éifeachtacht an chórais rialaithe inmheánaigh bunaithe ar obair na n-iniúcháirí inmheánacha agus seachtracha, obair an Choiste Iniúcháireachta agus Riosca a dhéanann maoirsiú ar a gcuid oibre, agus obair na bainistíochta shinsearaí laistigh de Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta atá freagrach as an gcreat rialaithe airgeadais inmheánaigh a fhorbairt agus a chothabháil.

Deimhnímid go ndearna an Gníomhaireacht athbheithniú bliantiúil ar éifeachtacht na rialuithe inmheánacha do 2019.

Saincheisteanna um Rialú Inmheánach

Níor aithníodh aon laigí sa rialú inmheánach i dtaca leis an Ciste Carbóin maidir le 2019 a éilíonn nochtadh sna ráitis airgeadais.

Thar ceann chomhaltaí na Gníomhaireachta

Maeve Carton, Cathaoirleach

Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

Gerardine Jones, Chairperson

Choiste Iniúchta agus Riosca

Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

5 May 2020

An tArd-Reachtaire Cuntas agus Ciste

Tuarascáil lena cur faoi bhráid Thithe an Oireachtais

Ard Reachtaire Cuntas agus Ciste Comptroller and Auditor General

Tuarascáil lena cur faoi bhráid Thithe an Oireachtais

Tuairim maidir leis na ráitis airgeadais

Tá ráitis airgeadais Chiste Carbóin ullmhaithe ag an Ghníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (an Gníomhaireacht) iniúchta agam don bhliain dar chríoch an 31 Nollaig 2019 de réir mar a éilítear faoi fhorálacha alt 5 an Achta um Ciste Carbóin 2007. Cuimsítear leis na ráitis airgeadais an cuntas infheistíochta agus eisíocaíochta, an cuntas cúlchiste, an ráiteas maidir leis an Staid Airgeadais agus nótaí leis na ráitis airgeadais.

Is é mo thuairim go dtugann na ráitis airgeadais léargas ceart

- ar iarmhéid an Chiste ag 31 Nollaig 2019, agus
- ar idirbhearta 2019.

Bunús leis an tuairim

Rinne mé m'iniúchadh ar na ráitis airgeadais i gcomhréir leis na Caighdeáin Idirnáisiúnta Iniúcháireachta (ISAnna) mar a fhógraíonn an Eagraíocht Idirnáisiúnta Uasfhoras Iniúcháireachta. Tá cur síos ar mo chuid freagrachtaí faoi na caighdeáin seo in aguisín an tuairisc seo. Tá mé neamhspleách ón Ghníomhaireacht agus tá mo chuid freagrachtaí eiticíúla comhlíonta agam i gcomhréir leis na caighdeáin.

Creidim go bhfuil an fhianaise iniúcháireachta atá faighte agam leordhóthanach agus iomchuí le mo thuairim a bhunú uirthi.

Tuairisc ar eolas seachas na ráiteas airgeadais, agus ar nithe eile

Tá eolas eile faoi leith curtha i láthair ag an Ghníomhaireacht leis na ráitis airgeadais i dtaca le oibríocht an Chiste. Cuimsíonn sé tuarascáil bhliantúil an Ghníomhaireacht lena n-áirítear an ráiteas (maidir le rialachas, tuarascáil na stiúrthóirí) agus an ráiteas maidir le rialú inmheánach. Tá cur síos san aguisín a ghabhann leis an tuarascáil seo ar mo chuid freagrachtaí maidir le tuairisc a thabhairt ar an eolas sin, agus ar nithe eile faoi leith ar a dtuairiscím trí eisceacht.

Níl aon ní le tuairiscíú agam ina leith sin.

Seamus McCarthy
An tArd-Reachtaire Cuntas agus Ciste

13 Bealtaine 2020

An tArd-Reachtair Cuntas agus Ciste (ar lean)

Aguisín a ghabhann leis an tuarascáil

Freagrachtaí Ghníomhaireacht Bainistíocht an Chisteáin Náisiúnta

Leagtar amach freagrachtaí na stiúrthóirí sa ráiteas maidir le freagrachtaí:

- ullmhú na ráiteas airgeadais san fhoirm a fhorordaítear faoi alt 5 an Achta um Chiste Carbóin 2007
- cinntiú go dtugtar léargas ceart ar chúrsaí an Chiste ag deireadh na bliana agus idirbhearta na bliana
- rialtacht idirbhearta a chinntiú
- oiriúnacht na húsáide a bhaineann na stiúrthóirí as an mbonn cuntasafóchta gnóthais leantaigh a mheas, agus
- cibé rialú inmheánach a mheasann siad is gá le go bhféadfar ráitis airgeadais a ullmhú atá saor ó mhíríteas ábhartha, cibé acu mar gheall ar chalaos nó ar bhotún.

Freagrachtaí an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

Ceanglaítear orm faoi alt 5 an Achta um Ciste Carbóin 2007 iniúchadh a dhéanamh ar ráitis airgeadais an chiste agus tuarascáil orthu a thabhairt do Thithe an Oireachtais.

Is é cuspóir m'iniúchta dearbhú réasúnta a fháil an bhfuil na ráitis airgeadais ina n-iomláine saor ó mhíríteas ábhartha mar gheall ar chalaos nó ar bhotún. Is ionann dearbhú réasúnta agus leibhéal ard dearbhaithe, ach ní ionann é agus ráthaíocht go n-aimseoidh iniúchadh a dhéantar i gcomhréir leis na ISAnna míráiteas ábhartha i gcónaí. Féadfaidh míráitis eascairt as calaos nó botún agus meastar iad a bheith ábhartha más féidir a bheith ag súil go réasúnta go n-imreodh siad tionchar, go haonair nó go comhiomlán, ar chinntí eacnamaíocha a dhéanann úsáideoirí ar bhonn na ráiteas.

Mar chuid d'iniúchadh i gcomhréir leis na ISAnna, úsáidim breithiúnas gairmiúil agus sceipteachas gairmiúil ar feadh an iniúchta. Agus é sin á dhéanamh agam,

- Déanaim rioscaí maidir le míráitis ábhartha sna ráitis airgeadais, cibé acu mar gheall ar chalaos nó ar bhotún, a shainaithint agus a mheas; déanaim nósanna imeachta iniúchóireachta a dhearadh agus a chur i bhfeidhm a fhreagraíonn do na rioscaí sin; agus faighim fianaise iniúchóireachta atá leordhóthanach agus iomchuí le mo thuairim a bhunú uirthi. Tá an riosca nach n-aimseofar míráiteas ábhartha mar thoradh ar chalaos níos airde ná an riosca maidir le ceann a eascraíonn as botún, mar go bhféadfadh sé go mbeadh claonpháirteachas, brionnú, easnaimh d'aon ghnó, mífhaisnéis, nó gabháil treise ar an rialú inmheánach i gceist leis.
- Faighim tuiscint ar rialú inmheánach atá ábhartha don iniúchadh chun nósanna imeachta iniúchóireachta a dhearadh atá oiriúnach sna cúinsí, ach nach bhfuil oiriúnach chun tuairim a chur in iúl maidir le héifeachtacht na rialuithe inmheánacha.
- Déanaim measúnú ar oiriúnacht na bpolasaithe cuntasafóchta a úsáideadh agus réasúntacht na meastachán cuntasafóchta agus an nocht gaolmhar.

- Tagaim ar thátail maidir le hoiriúnacht na húsáide a bhaintear as an mbonn cuntasafóchta gnóthais leantaigh agus, bunaithe ar an fhianaise iniúchóireachta a fhaightear, maidir le cibé acu an bhfuil éiginnteacht ábhartha ann a bhaineann le himeachtaí nó cúinsí a d'fhéadfadh amhras suntasach a tharraingt ar chumas an Chiste leanúint ar aghaidh mar ghnóthas leantach. Má thagaim ar an tatal go bhfuil éiginnteacht ábhartha ann, éilítear orm aird a tharraingt i mo thuarascáil ar an nochtadh bainteach sna ráitis airgeadais nó, mura leor an nochtadh sin, mo thuairim a mhodhnú. Tá mo thátail bunaithe ar an bhfianaise iniúchóireachta a fuarthas suas go dáta mo thuarascála. D'fhéadfadh imeachtaí nó coinníollacha amach anseo, áfach, bheith ina gcúis leis an Chiste scor de bheith ina ghnóthas leantach.
- Déanaim measúnú ar chur i láthair, struchtúr agus ábhar foriomlán na ráiteas airgeadais, lena n-áirítear an nochtadh, agus cibé acu an léiríonn na ráitis airgeadais na hidirbhearta agus imeachtaí bunúsacha ar bhealach lena mbaintear cur i láthair cóir amach.

Cuirim in iúl dóibh siúd atá freagrach as rialachas, i measc nithe eile, raon feidhme beartaithe agus uainiú an iniúchta agus tátail shuntasacha an iniúchta, lena n-áirítear aon easnaimh a aimsím le linn m'iniúchta i dtaca le rialachas inmheánach.

Eolas nach mbaineann leis na ráitis airgeadais

Ní chumhdaítear le mo thuairim faoi na ráitis airgeadais an t-eolas eile a chuirtear i láthair leis na ráitis sin, agus ní thugaim aon chineál tátail maidir le dearbhú ina leith.

I dtaca le m'iniúchadh ar na ráitis airgeadais, éilítear orm faoi na ISAnna an t-eolas eile a léamh a cuireadh i láthair agus, le linn dom é sin a dhéanamh, breathnú an bhfuil an t-eolas eile neamh-chomhréireach go hábhartha leis na ráitis airgeadais nó leis an eolas a fuarthas le linn an iniúchta, nó an cosúil ar shlí eile go bhfuil míráiteas ábhartha déanta ina leith. Más rud é go mbainim an tatal, bunaithe ar an obair atá déanta agam, go bhfuil míráiteas ábhartha ann i dtaca leis an eolas eile sin, éilítear orm é sin a thuairisciú.

Tuairisciú ar nithe eile

Déantar m'iniúchadh trí thagairt do na léirbhreithnithe speisialta a bhaineann le comhlachtaí Stáit maidir lena mbainistíocht agus lena bhfeidhmiú. Tuairiscím má tá nithe ábhartha ann a bhaineann leis an mbealach ina bhfuil gnó poiblí déanta.

Féachaim le fianaise a fháil ar rialtacht idirbhearta airgeadais le linn an iniúchta. Tuairiscím aon chás ábhartha nár cuireadh airgead poiblí i bhfeidhm chun na críocha dá raibh siad ceaptha nó nár chloí idirbhearta leis na húdaráis a rialaíonn iad.

Tuairiscím freisin trí eisceacht má, i mo thuairim,

- mura bhfaighim an fhaisnéis agus na mínithe fo léir a theastaigh uaim chun m'iniúchadh a dhéanamh, nó
- mura raibh na taifead cuntasafóchta dóthanach le iniúchadh na ráitis airgeadais a cheadú go fonnhar agus i gceart, nó
- mura bhfuil na ráitis airgeadais ag teacht le na taifead cuntasafóchta.

Ráiteas maidir leis an Staid Airgeadais

amhail an 31 Nollaig 2019

	Nóta	2019 €000	2018 €000
Sócmhainní an Chiste Carbóin	4	91,976	91,853
Earraí Infhaighte	5	123	607
Dliteanais eile	6	(123)	(607)
Glansócmhainní an Chiste		91,976	91,853

Tá na nótaí gaolmhara ina gcuid lárnach de na ráitis airgeadais.

Thar ceann na Gníomhaireachta

Conor O'Kelly, Príomhfheidhmeannach
Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

Maeve Carton, Cathaoirleach
Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

5 Bealtaine 2020

Cuntas an Chiste

Don bhliain dar chríoch an 31 Nollaig 2019

	Nóta	2019 €000	2018 €000
Ioncam	7	123	607
Aisíoc Caipitil		-	(98)
Glaiseacht i gCiste le linn na bliana		123	509
Glansócmhainní amhail an 1 Eanáir		91,853	91,344
Glansócmhainní amhail an 31 Nollaig		91,976	91,853

Tá na nótaí gaolmhara ina gcuid lárnach de na ráitis airgeadais.

Thar ceann na Gníomhaireachta

Conor O'Kelly, Príomhfheidhmeannach
Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

Maeve Carton, Cathaoirleach
Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

5 Bealtaine 2020

Nótaí leis na Ráitis Airgeadais

1. Cúlra

Bunaíodh an Ciste Carbóin faoin Acht um an gCiste Carbóin 2007 chun Aonaid Kyoto¹⁴ agus ionstraimí agus sócmhainní ar bith eile dá leithéid a cheannach thar ceann an Stáit chun oibleagáidí idirnáisiúnta um athrú aeráide faoi Chreat-Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe 1992 maidir leis an Athrú Aeráide, faoi Phrótacal Kyoto 1997 leis an gCoinbhinsiún sin agus faoi chomhaontaithe sa todhchaí nach mór don Stát a chomhlíonadh. Ainmníodh Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (an “Ghníomhaireacht”) mar an ngníomhaí ceannaigh thar ceann an Stáit agus riarann agus bainistíonn sí ceannacháin Aonaid Kyoto.

Féadfaidh an Ghníomhaireacht na sásraí seo a leanas a úsáid chun Aonaid Kyoto a cheannach:

- aonaid Kyoto a cheannach díreach ó pháirtithe eile i bPrótacal Kyoto
- infheistíocht dhíreach i dtionscadail an tSásra cur chun Feidhme Chomhpháirtigh agus an tSásra Ghlain Forbartha
- infheistíocht i gcistí bainistithe
- ceannacháin margaidh dhírigh d’Aonaid Kyoto
- nó comhcheangal de chuid dóibh sin nó dóibh uile.

Is féidir Aonaid bharrachais Kyoto arna seilbh ag an Stát ag deireadh na tréimhse gealltanais 2008- 2012 a úsáid i dtréimhse gealltanais Phrótacal Kyoto ina dhiaidh sin nó i gconradh ar bith ina dhiaidh sin. Cuireadh na hidirbhearta cuntasáochta deiridh don chéad tréimhse gealltanais de Phrótacal Kyoto (2008-2012) i gcrích in 2015. Tugadh na creidmheasanna nár úsáideadh anonn chun iad a úsáid chun gealltanais 2020 na hÉireann faoi Phacáiste Comhtháite um Fhuinneamh agus Cinneadh Maidir le Comhroinnt Díchill (CCD) an Aontais Eorpaigh atá mar pháirt de phacáiste Athrú Aeráide 2020 an Aontais Eorpaigh a chomhlíonadh. Críochnóidh oibleagáidí an Stáit faoin CCD i 2020, ag an am sin leanfaí Rialachán maidir le Comhroinnt Díchill é. Leagann an Rialachán, ar glacadh leis i mí na Bealtaine 2018, amach spriocanna astaíochtaí gás ceaptha teasa bhliantúil cengailteacha do ghach Ball Stáit don tréimhse 2021-2030 san áireamh.

Rinneadh feidhmeanna an Aire Airgeadais faoin Acht um an gCiste Carbóin 2007 a aistriú chuig an Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe an 29 Iúil 2011. Rinneadh feidhmeanna an Aire Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil faoi Acht um an gCiste Carbóin 2007 a aistriú chuig an Aire Cumarsáide, Gníomhú Aeráide agus Comhshaoil an 22 Iúil 2016.

2. Bunús an Ullmhaithe

Rinneadh na ráitis airgeadais a ullmhú de réir alt 5(1) den Acht um an gCiste Carbóin 2007 i bhformáid a d’fhaomh an tAire Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil le toiliú ón Aire Airgeadais. Is an euro an t-airgeadra tuairiscithe atá curtha in iúl leis an tsiombail €. Sa chás go n-úsáidtear é, cuireann €m milliún in iúl.

3. Beartais Chuntasaíochta

3.1 Sócmhainní an Chiste Carbóin

Léiríonn sócmhainní an Chiste Carbóin infheistíochtaí iontu seo a leanas:

Sealúchais Dhíreacha

Déantar Aonaid Kyoto a cheannaítear a thaifeadadh nuair a sheachadtar iad ar chostais an cheannacháin. Áirítear ar chostas ceannacháin Cáin Bhreisluacha a íocadh agus atá iníoctha i dtaca le ceannach Aonaid Kyoto.

¹⁴ Tá Aonad Kyoto sainithe san Acht um an gCiste Carbóin 2007 mar “aonad atá colbhéiseach le tona méadrach amháin de dhé-ocsaíd charbóin, arna eisiúint de bhun Phrótacal Kyoto agus na gcinntí arna nglacadh de bhun an Choinbhinsiúin agus Phrótacal Kyoto”. Tugtar creidmheasanna carbóin ar Aonaid Kyoto go ginearálta. Déantar foráil sa reachtaíocht le haghaidh Aonaid Kyoto a dhiúscairt le toiliú an Aire Cumarsáid, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil, agus an Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe amháin agus ar cibé téarmaí a shonróidh siad.

Nótaí leis na Ráitis Airgeadais (ar lean)

3. Beartais Chuntasaíochta (ar lean)

3.1 Sócmhainní an Chiste Carbóin (ar lean)

Aonaid Kyoto neamhdhíreacha

Déantar infheistíochtaí in aonaid neamhdhíreacha i gcistí bainistithe. Déantar na hinfeistíochtaí sna cistí sin a thaifeadadh ag costas na hinfeistíochta. Baineann infheistíochtaí dá leithéid le tionscadail um laghdú carbóin a fhéadfaidh nó nach bhféadfaidh Aonaid Kyoto a tháirgeadh. Ní bheidh fios cá mhéad aonaid ar fad a bheidh ann go dtí dáta amach anseo nuair a bheidh na tionscadail curtha i gcrích.

D'infheistigh an tAire Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil €20 milliún in 2006 sa Chiste Iltaobhach um Chreidhmeasanna Carbóin arna bhunú ag an mBanc Eorpach Athfhoirgníochta agus Forbartha. Níl an infheistíocht sin ina cuid den Chiste ach tá na haonaid a tháirgtear leis na tionscadail a rinneadh san áireamh anseo istigh faoi mar a mhínítear i Nóta 4(d).

3.2 Gnóthachain agus Cailteanais ar Shócmhainní an Chiste Carbóin

Ceannaíodh Aonaid Kyoto agus é beartaithe oibleagáid na hÉireann a chomhlíonadh faoi Phrótocal Kyoto sa tréimhse gealltanais 2008 go 2012. Cuireadh na hidirbhearta cuntasaíochta deiridh don chéad tréimhse gealltanais de Phrótocal Kyoto (2008-2012) i gcrích in 2015. Ar an 20 Nollaig 2016 cuireadh na creidhmeasanna nár úsáideadh anonn chun iad a úsáid chun gealltanais 2020 na hÉireann faoi Phacáiste Comhtháite um Fhuinneamh agus um an Athrú Aeráide 2020 an Aontais Eorpaigh a chomhlíonadh.

3.3 Cuntas an Chiste

Taifeadtar an t-ioncam carntha a fuarthas nó atá le fáil ón Roinn ábhartha i gCuntas an Chiste. Déantar infheistíochtaí a mhaoiniú ar dtús trí réamhíocaíochtaí inaisíochta ón gCiste Lárnach faoi alt 3 den Acht um an gCiste Carbóin 2007 ar feitheamh an t-ioncam sin a fháil.

3.4 Airgeadraí Coigríche

Déantar na hidirbhearta ar fad in airgeadraí eachtracha a aistriú go euro ag na rátaí malairte a bhíonn i réim ar dháta na n-idirbheart sin. Déantar gealltanais neamhchistithe le hinfeistíochtaí neamh-euro a aistriú go euro ag baint leas as na rátaí malairte coigríche a bhíonn i réim ag dáta dheireadh na bliana.

3.5 Cánachas

Tá ioncam agus brabúis an Chiste Carbóin díolmhaithe ó cháin chorparáide na hÉireann. Tá ceannach Aonaid Kyoto ag an gCiste Carbóin faoi dhliteanas Cáin Bhreisluacha agus dá bhrí sin breathnaítear ar idirbhearta den sórt sin mar sholáthar seirbhíse arna shainiú in Alt 25(1) den Acht Comhdhlúite Cánach Breisluacha 2010. Áirítear CBL a thabhaítear i gcostas ceannaigh sócmhainní an Chiste Carbóin.

3.6 Géilleadh sócmhainní/Tabhairt anonn go dtí an chéad Tréimhse Gealltanais eile

Déantar sealúchais dhíreacha Aonaid Kyoto a ghéilleadh ag meánchostas na sealúchais díreach ar dháta an ghéillte.

Déantar sealúchais neamhdhíreacha Aonaid Kyoto a ghéilleadh ag meánchostas na hinfeistíochta sa chiste bainistithe ábhartha ar dháta an ghéillte.

Tugtar aonaid dhíreacha agus neamhdhíreacha Kyoto anonn ag costas ón chéad tréimhse gealltanais de Phrótocal Kyoto (2008 – 2012) le ceangaltais Éireann faoi Phacáiste Comhtháite um Fhuinneamh agus um an Athrú Aeráide 2020 an Aontais Eorpaigh a chomhlíonadh.

4. Sócmhainní an Chiste Carbóin

(a) Achoimre ar na Sócmhainní

	2019	2018
	€000	€000
Sealúchais Dhíreacha	90,340	90,217
Sealúchais Neamhdhíreacha	1,636	1,636
	91,976	91,853

(b) Anailís de réir Airgeadra an Cheannaigh

	2019	2018
	€000	€000
Euro	90,340	90,217
Dollar SA	1,636	1,636
	91,976	91,853

(c) Sealúchais Neamhdhíreacha

	2019	2018
	€000	€000
An Banc Domhanda – Ciste Bithcharbóin	1,636	1,636

Riarann an Gníomhaíocht íocaíochtaí ar son an Aire Cumarsáide, Gníomhaithe ar son hAeráide agus Comhshaoil i dtaca le Ciste an Bhainc Domhanda. Baineann infheistíochtaí sa ciste seo le tionscadail a d'fhéadfaí Aonaid Kyoto a shaothrú, ach ní bheidh líon iomlán na n-aonad ar eolas againn go dtí dáta sa todhchaí nuair a chríochnaíonn na tionscadail. Ag 31 Nollaig 2019, ní raibh aon gealltanais gan iarraidh i dtaca le na n-infeistíochtaí seo.

(d) Creidmheasanna arna Seachadadh agus arna Sealbhú

Líon na gcreidmheasanna carbóin arna seachadadh agus arna sealbhú le Clárann Aontais an Choimisiúin Eorpaigh amhail an 31 Nollaig:

	2019	2018
Ceannaithe go Díreach	5,655,576	5,255,000
Faighte trí Shealúchais Neamhdhíreacha	389,855	251,472
	6,045,431	5,506,472

Ar an 31 Nollaig 2019, bhain 30,795 aonad (2018: 30,795) den 6,045,431 aonad (2018: 5,506,472) le creidmheasanna a fuarthas trí infheistíochtaí a rinne an Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil sular bunaíodh an Ciste Carbóin.

Nótaí leis na Ráitis Airgeadais (ar lean)

5. Earraí Infhaighte

	2019 €000	2018 €000
Infhaighte ón Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son hAeráide agus Comhshaoil	123	607

Tá na méideanna atá le híoc leis an gCiste Carbóin dlite faoi Alt 3 (4) den Acht um an gCiste Carbóin 2007 dlite ón Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil.

6. Dliteanais Eile

	2019 €000	2018 €000
Méideanna dlite leis an Ciste Lárnach	100	607
Méideanna dlite leis an Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta	23	-
	123	607

Baineann an dliteanais maidir leis an gCiste Lárnach le réamhíocaíochtaí as an gCiste Lárnach leis an gCiste Carbóin, agus a Aisíocfar dliteanais eile leis an gCiste Lárnach agus an GBCN nuair a fhaigheann an Ciste Carbóin cistí ón Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son hAeráide agus Comhshaoil.

7. Ioncam

	2019 €000	2018 €000
Ioncam ón Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son hAeráide agus Comhshaoil	123	607

8. Costais Oibriúcháin

Gearrtar costais oibriúcháin an Chiste Carbóin, atá tabhaithe, ar Chuntas Riaracháin na Gníomhaireachta agus íoctar amach as an gCiste Lárnach iad. Is €niallas (2018: €niallas) an muirear i 2019.

9. Dliteanais Theagmhasacha

Ní raibh dliteanais theagmhasacha ar bith sa Chiste Carbóin amhail an 31 Nollaig 2019.

10. Teagmhais tar éis Dheireadh na Tréimhse Tuairiscithe

Ní raibh aon teagmahis ar gá a choigeartú nó a nochtadh sna ráitis airgid tar éis dheireadh na tréimhse tuairiscithe.

11. Páirtithe Gaolmhara

(a) An tAire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe

Faoi Alt 3 den Acht um an gCiste Carbóin 2007, féadfaidh an tAire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe airgead a réamhíoc leis an gCiste Carbóin ón gCiste Lárnach, a aisíoctar ón gCiste Carbóin as airgead a chuireann an tAire Cumarsáide, Gníomhú ar son na hAeráide agus Comhshaoil ar fáil.

(b) An tAire Cumarsáide, Gníomhú ar son na hAeráide agus Comhshaoil

Faoi Alt 2(3) den Acht um an gCiste Carbóin 2007, déanann an tAire Cumarsáide, Gníomhú ar son na hAeráide agus Comhshaoil an Ciste Carbóin a bhainistiú agus a rialú.

Faoi Alt 2(4) den Acht um an gCiste Carbóin 2007, tá bainistíocht an Chiste Carbóin tarmligthe don Ghníomhaireacht.

Faoi Alt 8 den Acht um an gCiste Carbóin 2007, féadfaidh an tAire Cumarsáide, Gníomhú ar son na hAeráide agus Comhshaoil, i ndiaidh comhairliúcháin leis an Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe, treoracha nó treoirlínte a thabhairt don Ghníomhaireacht maidir le feidhmíocht na bhfeidhmeanna a tarmligeadh chuici nó a tugadh di faoin Acht.

(c) Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin náisiúnta

Faoi Alt 2(4) den Acht um an gCiste Carbóin 2007, tá bainistíocht an Chiste Carbóin tarmligthe don Ghníomhaireacht.

Faoi Alt 8 den Acht um an gCiste Carbóin 2007, féadfaidh an tAire Cumarsáide, Gníomhú ar son na hAeráide agus Comhshaoil, i ndiaidh comhairliúcháin leis an Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe, treoracha nó treoirlínte a thabhairt don Ghníomhaireacht maidir le feidhmíocht na bhfeidhmeanna a tarmligeadh chuici nó a tugadh di faoin Acht.

12. Faomhadh na ráiteas Airgeadais

D'fhaomh an Ghníomhaireacht na ráitis airgeadais an 5 Bealtaine 2020.

Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta
National Treasury Management Agency

Duga an Státhiste,
Cé an Phoirt Thuaidh,
Baile Átha Cliath 1, D01 A9T8

T +353 1 238 4000
R info@ntma.ie
www.ntma.ie